

Moj voz.

8. Metla.

„Viga švaga — čez dva praga,“ vsi veste, kaj je to, ne res: metla, in le-ta ima na mojem vozi še dovolj prostora, zato le nanj ž njo!

Po šest krajcarjev so bile brezove metle tiste dni, ko sem jaz pometal. Brezove sem dejal, zakaj sirkove so veliko dražje. No, sedaj kupujejo pri naši hiši tudi take, ker trdijo, da se ž njimi veliko hitreje pometa kakor z brezovimi. Kapa kosmata, kaj bi se ne! Koliko so pa spodaj širje od brezovih! Ali tedaj je bilo vže tako, da so bile pri nas v navadi samo brezove. Oče so dejali: „Manj velja, traja pa še dalje časa, čemu toraj denar tratiti?“ Meni se je pa vže takrat nekaj sanjalo, da so očetu brezove metle tudi zato bolj všeč, da je bilo vedno nekaj brezovega olja pri rokah, če bi se le kaj potrebovalo. Skušnja namreč uči, da je to zdravilce prepotrebno pri vsaki hiši, kjer so otroci. I, vže tako pride ali nanese, človek sam ne vé, kako bi dejal, da je treba malo pomazati. Menim, da me umejete. Veste, lenobica ali celó lenoba, neubogljivost, svojeglavnost, trma, laži in lažice pa podobne bolezni majhnega ljudstva se včasih kar ne dajo drugače ozdraviti in pregnati, kakor z brezovim oljem, z brezovko. Kajpada nekoliko solzâ vže potočijo otroci, hm, tistih porednih: ali otroci, katere zdravijo s tem mazilom, naj pomislijo, da so vsa zdravila grenka, a vender-le koristna.

Šestkrajcarske brezove metle smo imeli pri nas — to sem vže povedal, ali sedaj pride tisto, kako sem pometal ž njimi. Tako le je bilo:

Vsako jutro po jutranji molitvi in zajutreku je bilo moje glavno opravilo: pomesti po sobi in veži. Pa, ljubi moji zvedavčki, ki morda še nikoli niste poskusili sukati metle, pri nas pometati ali kje drugje, to je kakor noč in dan. Premislite, oče so bili krojač. Kako lahko se zgodi, da pade krojaču na tla šivanka, majhen košček sukna, ki je pa še raben, nitka sukanca, katere je tudi škoda, če bi jo pometel mej smeti. Vidite, zaradi teh stvarij je bilo treba jako paziti. Pa še nekaj: kjer pometajo, zelo zakadé in vse razmaknejo in prestavijo, da jim je bolj priročno. Pri nas pa — Bog ne daj, da bi bil kaj predejal, zmedel ali zakadil! Glejte, ni bila lahka stvar, posnažiti jutro za jutrom po hiši. Najpoprej sem poiskal po tleh, ni li kje kake stvari, da bi jo bilo vredno pobrati, potem sem pobrisal klopi — ej, pa počasi in pazljivo, da ne bi naprašil vže narejene obleke, ki je visela po kljukah, ali pa tudi tiste, ki je bila še v delu, naposled šele sem jel pometati. Dokončavši sem še skrbno smeti prebral, zakaj potlej je bila žaltova, če so oče pogrešili kako stvar. „Kako si pa pometal, kje so smeti, išči — naprstnika ni,“ kaj si menite, takih-le kratkih vprašanj in povelj nisem rad poslušal pozneje čez dan, ampak raje pometaje malo bolj popazil.

Najhuše je bilo pometati v sobi, kjer so oče šivali, prijetneje bi bilo v veži, če bi bilo, ali — presneto, da je povsodi nesrečna besedica „ali!“ I, jejminasta, v veži pa tlak ni bil gladek, temveč sestavljen iz majnih kamenčkov, mej katere se je tako zagodila vsaka smet in smetka, da je bilo pometanje prav zares neznanško zamudno. I, pa sem vže pometel, vže, malo dalje sem praskal in se

upiral, odjenjal pa le nisem. Seveda po deskah v sobi je bilo kmalu dobro in čedno, da sem le dvakrat potegnil z metlo, v veži sem moral pa štirikrat; toda kaj bi se: kakor je, tako pa je, in človek se vsemu priuči in vse stori, samo da hoče.

Posebna reč je bila pa ob sobotah in pred prazniki. Nedelja, praznik je dan Gospodov, zato mora biti vse praznično, ne le znotraj, ampak tudi zunaj hiše. Zato sem pa pometal okrog oglov, da mi je bilo vroče, pa pošteno vroče, več kakor jedensamkrat. In še to: sosedovi otroci so tudi čedili okrog doma, no, pa smo se skušali, kdo bode lepše pospravil in poznažil. Vsi smo dobro naredili, da bi le ne bilo kokošij, kurjih brskavih sitnic. Čisto vse so razkopale tam za zidom in pogosto je bilo treba v nedeljo zjutraj popravljati za njimi.

Jeli, vsak dan sem rabil metlo — da je bila trda kakor kamen-kost, pa bi se bila sčasoma obrabila, nikar še brezova metla. In se je, in se je! No, novo so pripeljali, ali prinesli, to ni tako natanko, mati vsako leto o mlačvi. Seveda na podu se mora hiteti, kdo bode praskal s staro in vrh tega še prekratko metlo? Posebno mlatičem bi se bile zdele naše metle kratke, ker so bili odrasli ljudje, saj se je še meni zdela premajhna, dasi sva bila ž njo jednake velikosti. Jednake velikosti — ali to tudi ni bilo vedno. Kajpada nova metla je bila precēj višja kakor jaz. Ker sem jo pa rabil dan na dan, obrabil sem jo kmalu za dobro ped in tako sva bila ob nekem časi oba jednako velika, ali pa majhna — i, pa tako recite, da se ne bode kdo smejal, češ, glej ga paglavca, kako se šteje mej odrasle, gumb mali! Sčasoma se je pa metla tako skrčila in okrajšala, da mi še do brade ni segala. Lepo vas prosim, dan za dnem je pela po deskah in kamenji, kaj in kako bi se ne? Pa še nekaj družega je bilo: jaz sem rastle, to je, to, jaz sem rastle, čeprav ne tako hitro kakor konoplja, počasi pa vender-le. Saj ste morda vže slišali, da se s počasnostjo in stanovitnostjo tudi nekaj doseže. „Če ne teče, pa kaplje,“ tako veli pregovor in tako sem rastle tudi jaz, urno ne, nekoliko pa le. — Nove metle sem se pač vselej razveselil, pa tudi ž njo sem imel svoje težave. Menite, da sem smel ž njo povsodi pometati? O seveda! Samo po sobi, drugje pa ne. Če so me le oče videli, da jo imam v veži ali pred vežo v rokah, pa sva brž zaropotala. „Za zunaj je še ona — stara dobra! Kaj misliš, da morata biti précej obe za nič?“ Ubogal sem očeta, prislonil novo metlo v sobi v kot in pometal po veži s staro, dasi se mi je je vže zelo škoda zdelo, imel sem namreč ž njo posebne namene.

Kakšne namene? I, za pust bi jo bil rad prihranil. Za pust, za pust! Ne vem, žgó li povsodi pust, ali ne, pri nas ga vže. Staro — oče so vedno dejali, naj vzamem najslabšo in najnerabnejšo, zakaj varčni so bili — staro metlo toraj sem dejal pustno nedeljo, ali pa še poprej v peč sušit. Ko je bila suha „kakor poper,“ odvezal sem jo spodaj, natlačil jo s suhimi trskami in slamo ter zopet zvezal. Ali to ni bilo lahko opravilo. Treba jo je bilo namreč tako zvezati, da si jo odvezal hitro in brez težave, kadar si hotel, pa tudi tako, da vez ni prehitro zgorela, zakaj sicer ti nagaja, če „žgeš pust,“ ker gori metla prepočasi ali prenaglo.

Vse to je dobro v pošteveh jemati, sicer ni pravega veselja, kadar greš „pust žgat.“ Na pustni večer zažgó namreč pri nas sredi polja daleč strani od hiš, da se ne zatrosi ogenj, veliko gromado, katero nanosijo večji dečki zadnja pustna

dneva. Ko odzvoni angeljevo češčenje, zberó se otroci z metlami, tako pripravljenimi, kakor sem prej pripovedoval o svoji, ž njimi pridejo tudi možje, očetje in mladeniči ter zažgó gromado — „pust.“ Otroci pa brž prismođe svoje metle ter jo uberó po polji mahaje z gorečimi metlami, da bolje goré. Starejši ljudje, očetje v kožuhih, s pipami v ustih in prav majhnimi kričaji v naročjih, pa ostanejo pri „pustu,“ pri gromadi, ter popravljajo, da vedno dobro gori. Hkrati pa tudi gledajo za odšlimi otroki, da ne bi šli preblizu hiš in kje ne zažgali, zakaj mladina vse premalo premisli in preudari. Pol ure vriska in teka mlada kri po mrzlem snegu, nato se pa vrne z ogorki metlà, pomeče jih na pojemajočo in ugašajočo gromado, pust je požgan, domov je treba, kjer gospodinje cvró in pekó, da vse diši, šumi in cvrči okrog oglov. Pa česa nas spominja žganje pusta, ali je samo pustna budalost in norčija? Oj ne! Kliče nam v spomin tisto strašno noč, ko so šli hlapeci in služabniki velikih duhovnov in pismarjev judovskih na vrt Getzemani loviti Jezusa. To so nam doma vselej povedali, predno smo šli „žgat pust,“ poučili so nas, da se prične s pepelnično sredo sveti postni čas, čas, ko je treba premišljevati Kristovo trpljenje — in ta nauk, menim, bil je več vreden kakor pust in metla, dasi sem vam tako dolgo pripovedoval o nji.

Kajtimar.

Ukaželjni pastirček.

(Življenjepisna sličica.)

Dalmaciji je živela v 16. stoletji uboga družina Peretijeva. Nekdaj so bivali Peretijevi v Italiji. Godilo se jim je dobro. Ali bili so nesrečni tako, da so popolnoma obubožali. Zato niso hoteli menda dalje bivati v kraji, ki jih je spominjal nekdanje sreče. Preselili so se na Dalmatinsko, da bi lažje prenašali siromašno življenje.

Iz te rodovine je bil tudi Srečko Pereti. Imel je sicer še laški priimek. Ali po njem se je pretakala slovanska kri. Komaj je deček dobro shodil, vže je moral pasti. Na neki travnik je gonil svojo čredo. Zelo hudo mu je bilo, ko so pričeli hoditi njegovi sovrstniki v šolo. On je pa zaradi revščine moral ostati pri živini, da si je prislužil vsakdanji kruhek.

Ali hrepenel je neizmerno po učenji. Toda kako priti do vira učenosti? Kako bi se mogel naučiti najpotrebnejše stvari, brez katere se ne more učiti nobena veda — namreč branja. Ali bistra glava vam jo ugame.

Čez tisti pašnik je vodila stezica iz neke vasi do trga. Po stezi je hodil vsak dan deček v šolo. Tega poprosi Srečko, naj mu pokaže jedno črko. Mali učenček je bil še vesel, da mu je mogel povedati kaj novega. Saj bi se vam tudi dobro zdelo, ko bi nosili šele nekaj mesecev abecednik v torbici pa bi bili vže tako modri, da bi lahko druge učili. Kar ponosni bi bili, jeli? In morda ste tudi bili, ko ste risali prvi *i* na deščico ter ga kazali sivemu dedku, ki tudi ni imel lepe prilike, da bi se bil navadil brati in pisati.